

Motion till riksdagen 2022/23:1121

av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C)

Fler företag, fler jobb och stärkt konkurrenskraft i hela landet

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkra kompetensförsörjningen i svenska företag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt stimulera ekonomisk utveckling i landsbygdskommuner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka budgetprocessen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen för ändring av utgiftstaket och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konkurrenskraftiga skatter för de jobbskapande småföretagen med särskilt beaktande av arbetsgivaravgifter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att avskaffa fler regler för företagare samt påskynda hanteringen av tillstånd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en modell för att starta företag på deltid och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för tillgången till statligt riskkapital i hela landet, för små och växande företag och för en stärkt regional tillväxt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ytterligare möjligheter till finansiering på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna grundläggande servicefunktioner och tryggheten för såväl privatpersoner som näringsverksamheter genom att kontanthanteringen tryggas i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det regionala ansvaret hos statliga bolag, bland annat för kapitalförsörjning, kan tydliggöras och stärkas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hela landet ska ha tillgång till såväl privat lånekapital som det offentliga riskkapitalet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphandlingsregler i högre grad behöver göra det möjligt för småföretag att delta och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriterier vid offentlig upphandling ska genomsyras av likvärdiga, rättvisa och transparenta villkor för alla företag, oavsett storlek, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kunskapen om kooperativt företagande i utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för kooperativt företagande genom moderniserad lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa likvärdiga förutsättningar för kooperativa företag och ekonomiska föreningar vad gäller statligt kapital och rådgivning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag på hur skatteinstånd som beviljats under coronakrisen kan återbetalas över en längre tid och på hur likvärdiga villkor med andra EU-länder säkerställs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens insatser för företagande i form av riskkapital, rådgivning och stöd bör fördelas jämnare mellan kvinnor och män och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge berörda myndigheter i uppdrag att ta fram förslag på hur staten kan finansiera och upprätta fler nätverk för kvinnors företagande och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tillväxtverket i uppdrag att utvärdera och se över möjligheten att återinrätta Winnet Sverige och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för och kunskapen om kvinnors ledning och ägande av företag och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att återupprätta och utöka programmet Investera i invandrarkvinnor och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillgängliggöra kurser inom entreprenörskap exempelvis genom Ung Företagsamhet för fler gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Europa bör ges större förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU ingår fler frihandelsavtal, skapar en gemensam digital inre marknad samt värnar den ekonomiska stabiliteten i unionen för att därigenom möjliggöra för fler investeringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-medel som betalas ut från återhämtningsfonden bör åtfölja kraven på rättsstatens principer och att denna konditionalitet bör efterlevas på ett effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att den inre marknaden och den fria rörligheten för personer och varor upprätthålls även i kristider och tillkännager och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner bör decentraliseras och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det regionala ansvaret hos myndigheter kan tydliggöras och stärkas och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av myndigheternas lokalkostnader och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva om fler myndigheter bör ledas av styrelser och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för personal eller företag att utmana det offentliga om drift av olika verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av mångfald av utförare i vård och omsorg för att säkra kvalitet och sund konkurrens och därmed effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur osund konkurrens kan minska, hur bolag som med fördel kan bedrivas av andra aktörer kan avyttras på sikt och hur fler offentliga verksamheter kan konkurrensutsättas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att satsa mer på forskning och utveckling, liksom att öka de offentliga forskningsmedlen och att stärka forskningsinstitutens roll samt att utreda lärarundantagets effekter på kommersialisering av forskning och innovationer och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja snabb utveckling, innovation och ökad konkurrenskraft i digitaliseringens och automatiseringens era och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att låta offentliga data som regel vara öppna och fritt tillgängliga, undantaget integritetskänslig information, och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga upphandlingar ska ske med öppen källkod samt att myndigheter och regelverk ska arbeta främjande och tillåtande med exempelvis regulatoriska sandlådor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en infrastruktur som gör att den tekniska utvecklingen kommer hela landet till del och som gör det möjligt att driva företag i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konsumentskyddet och kraven på bankerna när det gäller it-relaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige är ett av världens rikaste, mest jämställda och klimateffektiva länder men Sverige och svensk ekonomi står inför stora utmaningar. Rysslands fullskaliga och olagliga krig mot Ukraina skördar människoliv och orsakar ett oerhört lidande. Inflationen, högre räntor och fallande huspriser skapar oro kring hushållsekonomin för många.

Många företag står inför stora kostnadsökningar. Det är till del drivet av inflation men även på grund av kostnadsökningar på grund av resursbrist och stopp i leveranser. Denna kostnadschock tillsammans med inflationen kommer att minska företag och människors efterfrågan och riskerar leda till ökad arbetslöshet i de flesta branscher. Att upprätthålla företagets konkurrenskraft och hålla nere arbetslösheten är avgörande för att bryta en hotande lågkonjunktur.

En annan utmaning är risken att Sverige klyvs. Samtidigt som många branscher skriker efter medarbetare är hundratusentals människor arbetslösa. Här måste behoven av kompetensförsörjning mötas med aktiva insatser så att arbetssökande i högre utsträckning kan ta de jobb som finns.

Vissa delar av landet har i dag växtvärk medan andra bara har värk. I delar av landet minskar befolkningen och avstånden till offentlig och kommersiell service ökar. På många håll har myndigheternas närvaro och förståelse för människors livssituation minskat, vilket leder till lägre tillit. Även i städerna pågår det en klyvning på grund av segregation och utanförskap. Klyvningen skär också mellan enskilda människor och grupper. För de som redan kämpar med att få ihop hushållskassan slår stigande priser och räntor extra hårt, och för svenskar med utländsk bakgrund är arbetslöshet och sämre hälsa vanligare än för genomsnittet.

Sverige har under lång tid präglats av ojämlikhet på olika sätt. Det är en ojämlikhet som tar sig olika uttryck: mellan personer med utbildning och utan utbildning, mellan personer som bor i storstäder och de som bor på landsbygd. Det finns även en ojämlikhet mellan människor som är födda i Sverige och de som är utrikesfödda och mellan dem som står innanför arbetsmarknaden och de som står utanför. Centerpartiet ser ett land där möjligheterna för varje individ på alltför många områden är ojämnt fördelade – och denna ojämlikhet är en politisk utmaning som kräver arbete och reformer.

Svensk ekonomi står inför stora förändringar. Många regioner och kommuner ges inte tillräckliga förutsättningar att växa och blomstra. Men Sverige har också fantastiska möjligheter. I hela landet omvandlas idéer till små och växande företag som skapar jobb. Många av Sveriges mest dynamiska orter finns utanför storstadsområdena och visar att med rätt förutsättningar kan hela Sverige växa. Sverige har stora möjligheter att bli vinnare i framtidens ekonomi. För detta krävs dock viktiga och riktiga reformer.

Det behöver bli billigare att anställa, där skattebördan på sikt skiftas från arbete till miljöförstöring och konsumtion. Klimatet för entreprenörer, som omvandlar nya idéer till nya företag, behöver förbättras. Tjänster, exempelvis inom besöksnäringen och välfärden, måste ges förutsättningar att växa och utvecklas då de i många fall erbjuder

värdefulla jobb för bland andra ungdomar och nyanlända. Hotelltillstånd, danstillstånd och naturturism är områden som kräver reformer.

Att bygga en möjligheternas ekonomi, som främjar den enskildes frihet, ekonomins tillväxtförmåga och klimatomställningen, som bryter klyvningen mellan människor och platser, är det stora och avgörande liberala projekt som Sverige nu står inför.

Det behövs frihet från de regler och skatter som hindrar jobb, företag, bostäder och tillväxt. Skatter och regler kan inte utformas enbart för stora städer och gamla företag, utan måste också fungera för mindre orter och nya småföretag.

Stabila statsfinanser för fortsatt tillväxt och konkurrenskraft

Sveriges goda ekonomi och starka statsfinanser är en följd av det finanspolitiska ramverket. 1990-talets budgetsanering och moderniseringen av Riksbanken har även de varit avgörande i kombination med alliansregeringarnas arbetslinje med fokus på jobb och företagande. Grundfundamentet har dock varit det finanspolitiska ramverket, med den ordnade och strama budgetprocessen.

Budgetprocessen vilar på dessa enkla principer: När riksdagen röstar om statsbudgeten fattas beslut om inkomster och utgifter i ett klubbslag. Det förhindrar att löst sammansatta majoriteter röstar för ständigt ökade underskott genom dyra reformer eller låga skatter. I riksdagen ställs helheter mot helheter. Oppositionspartierna kan inte vara för eller emot vissa utgifter eller vissa inkomster, utan presenterar fullt finansierade helheter som alternativ till budgetpropositionen.

Centerpartiet kan konstatera att vi har sett en olycklig praxisförskjutning gällande budgetprocessen. Socialdemokraternas utbrytning av brytpunkten för den statliga inkomstskatten år 2013 var på många sätt startskottet. Strax innan coronakrisen gick Moderaterna i bräschen för att urholka ramverket genom att anta en extra ändringsbudget, vilket i efterhand fått skarp kritik från bland annat Finanspolitiska rådet. Under våren har ett flertal av riksdagens fackutskott behandlat utskottsinitiativ som varit kraftigt budgetpåverkande. I februari 2021 enades en majoritet i Finansutskottet bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna om ett ofinansierat budgettillskott till äldreomsorgen på 4,35 miljarder för år 2021. För 2022 och 2023 medför tillskottet ytterligare utgifter på 3,9 miljarder kronor årligen, vilken även låser fast utgifter i kommande budgetar. Detta utöver liggande budget.

Samtidigt som praxis bryts står Sverige inför en rad ekonomiska utmaningar. En åldrande befolkning, investeringsbehov i både infrastruktur och rättsväsende samt en på kort tid kraftigt expanderad statsskuld som måste betalas tillbaka.

Kombinationen av många vällovliga syften som kräver utgifter och investeringar förenat med en uppluckring av respekten för ordning och reda i ekonomin är farlig. Det banar väg för ständigt ökade utgifter och en skenande statsskuld. Den läxan lärde sig Sverige dyrköpt under 1990-talskrisen. Nu får vi inte glömma gamla sanningar. Riksrevisionens rapport är ett viktigt bidrag i det fortsatta arbetet med att vårda och utveckla det finanspolitiska ramverket.

Centerpartiet vill se att regeringen snarast återkommer med förslag som tar sikte på att dels förstärka budgetprocessen, dels skärpa lagstiftningen för ändring av utgiftstaket.

Vår nuvarande ordning för beslut om statsbudget bygger på lika delar lagstiftning som praxis. I och med det politiska klimat som växt fram behöver praxis fastställas i lag på ett antal områden. Ofinansierade extra ändringsbudgetar, anslagshöjningar och

skattesänkningar utan ordentlig beredning bör uttryckligen förbjudas, liksom budgetdrivande utskottsinitiativ. För att riksdagen i undantagsfall ska få anta sådana bör synnerliga skäl föreligga och finansutskottet bör bereda förslagen. Riksdagen bör dessutom åläggas att återropa särskilda skäl för att kunna anta finansierade extra ändringsbudgetar, precis som regeringen. Den parlamentariska kommittén som hade i uppdrag att ta fram förslag för en tydligare budgetprocess föreslog detta i betänkandet En sammanhållen budgetprocess (SOU 2017:78), vilken är en god grund för fortsatt arbete.

Regeringen föreslår ett utgiftstak i budgetpropositionen för budgetåret och en prognos för de kommande två åren. Efter att riksdagen klubbat utgiftstaket finns det dock inga formella hinder för att upprepade gånger ändra på utgiftstaket. Eftersom utgiftstaket är det främsta skyddet mot en alltför vidlyftig finans- och stimulanspolitik bör det i lag fastslås att utgiftstaket för innevarande år endast får höjas om synnerliga skäl föreligger.

Steg måste tas för att upprätthålla ordning och reda i budgetprocessen. Ett litet land i en osäker värld måste kunna klara av än värre påfrestningar och en serie av kriser.

En grön ekonomi för fler företag och jobb

Sverige är ett av världens bästa länder. Vi som bor här och de som levde före oss har byggt ett samhälle som kännetecknas av välstånd, frihet och rättssäkerhet – ett samhälle där vi ser efter varandra och miljön. Vi rankas ofta i topp när det gäller levnadsstandard, innovationsklimat, och klimat- och miljöhänsyn. Vi har mycket att vara stolta över.

Flera saker har legat till grund för Sveriges historiska välståndsresa. Det rör sig bland annat om en stark äganderätt som skapat möjligheter till investeringar; en natur och lagstiftning som gjort det möjligt att bruka, utvinna och förädla råvaror från skogen, berget och åkermarken, och, inte minst, en omtanke om varandra och om miljön. När det kombinerats med innovation och entreprenörskap har det lett till såväl globala storföretag som kreativa småföretag.

Men resan har inte varit lätt, och många utmaningar återstår. Vi har ett för högt skattetryck och en stor offentlig sektor som skapat många, krångliga och i flera fall onödiga regelverk som försvårar för människor, företag och den gröna omställningen. För att vända utvecklingen krävs ett politiskt ledarskap som tar vara på människors arbetsvilja, innovationsförmåga och kunnande. Det krävs en reformagenda som möjliggör att det Sverige som reser sig ur krisen är mer hållbart och ekonomiskt starkare än det som gick in i den, ett som skapar ett tryggare Sverige där alla har en möjlighet att förbättra sin livssituation.

För att ta vara på människors drivkrafter behöver villkoren för näringslivet, inte minst för småföretagen och entreprenörerna, bli bättre. Människor som lägger ner tid och kapital behöver känna att samhället uppmuntrar och belönar detta. I stället för att försvåra, försämra och begränsa för företagande bör staten säkerställa goda ramvillkor och sund konkurrens, och underlätta och uppmuntra de som vill starta och driva företag.

För att förbättra villkoren för småföretagen och för att minska utanförskapet behöver skatterna sänkas framför allt på jobb och företagande, eftersom dagens höga skatter och avgifter hämmar människors drivkrafter. Samtidigt finns stora behov inom välfärdens kärna. Sverige behöver därför satsa på välfärden. Samtidigt behöver vi sänka skatten så

att fler människor, inte minst med låga inkomster, får behålla mer av sin lön, och för att små företag ska kunna skapa fler jobb.

Ju större andel människor som jobbar, desto bättre blir den offentliga ekonomin. Skatteintäkterna ökar av att fler människor jobbar och betalar skatt samtidigt som kostnaden för bidragen minskas. För att minska utanförskapet och öka resurserna till välfärden är därför det viktigaste att möjliggöra för fler jobb. Eftersom sänkt skatt skapar bättre förutsättningar för jobb och företagande, är ett sänkt skattetryck en viktig del i att långsiktigt kunna stärka välfärden. Sänkta arbetsgivaravgifter är här en viktig del för att skapa utrymme för företag att anställa fler och skapa mer livskraftiga företag.

Allt detta är något vi har visat är möjligt. Såväl under alliansregeringens tid som i januariavtalssamarbetet har Centerpartiet drivit igenom betydande skattesänkningar för människor och företag samtidigt som vi satsat stora summor på att stärka välfärden.

Ett konkurrenskraftigt Sverige

För att Sverige ska kunna förbli rikt måste vi kontinuerligt flytta fram positionerna i en intensiv global konkurrens. Skatter och regler måste premiera en långsiktigt hållbar tillväxt. Digitaliseringen av samhället förstärker en trend mot både globala nätverk men också decentraliserade strukturer där växande småföretag blir alltmer avgörande för konkurrenskraften. Nya jobb skapas när startups växer och blir större och därför måste politiken fokusera på att underlätta denna resa för nya företag. Sverige står väl rustat för att möta dessa förändringar. En effektiv och rättvis marknad bygger också på att seriösa företag kan känna sig trygga i att en tuff uppföljning görs av aktörer som inte följer regelverket. Fusk och oansvarigt beteende skadar den långsiktiga konkurrenskraften eftersom den riskerar slå undan benen för livskraftiga seriösa företag. Här har myndigheterna en viktig roll att säkerställa en rättvis konkurrens.

Det finns en stor outnyttjad potential för både nya och växande företag. Men vårt nuvarande samhälle, dess skatteregler och trygghetssystem, är inte anpassat för ett utspritt och småskaligt företagande. Vi måste därför förändra företagarpolitiken i grunden, med genomgripande regelförenklingar och reformer av skattesystemet.

Det behövs ett mer systematiskt regelförenklingsarbete. Det statliga Regelrådet bör förstärkas och ges ökade befogenheter och möjlighet att föreslå förändringar i lagförslag som bedöms skapa ökad regelbörda. Regelrådet bör också kunna granska regelbördan på lokal nivå och komma med stöd till kommunerna. Nya regler bör dessutom ha en kontrollstation där det efter fem år måste gå att motivera att de fortfarande behövs, annars upphör de automatiskt. Kostnader, i form av såväl tidsåtgång som avgifter, för företag som söker tillstånd hos kommuner och myndigheter måste minska. Om en tillståndsansökan inte besvaras inom två månader bör grundregeln vara att tillståndet beviljas automatiskt.

Det måste bli lättare och mer lönsamt att starta företag i Sverige. Vi vill att det ska vara lika naturligt att vara företagare som att vara anställd. För att göra företagande lika naturligt som anställning behöver vi också uppmuntra så kallade "kombinatörer" så att man kan vara både anställd och företagare på samma gång. Därför behöver möjligheten till att starta företag på deltid utredas.

Bättre kapitalförsörjning i hela landet

Kontanthantering är en viktig service för den svenska ekonomin, svenska företag och för människors möjlighet att fritt välja betalningsmedel. Den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2020 som ger rätt till kontanttjänster från och med den 1 januari 2021 innebär en skyldighet för vissa banker att tillhandahålla kontanttjänster.

Centerpartiet anser att lagstiftningen ska ses som en lägsta acceptabel nivå för kontanthantering i Sverige. Det är viktigt att den nya lagstiftningen omgående följs upp för att säkerställa att såväl lagstiftningen som dess intentioner efterlevs. Utöver service i form av kontanttillgång bör en översyn av tillgången till postservice i hela landet genomföras.

Det råder en stor obalans i hur riskkapital allokeras. Dels går den absoluta merparten av riskkapitalet i landet till de tre storstadsregionerna, dels allokeras en liten del av kapitalet till företag med kvinnor som grundare. Storstadskoncentrationen gäller även mer informella investeringar gjorda av affärsänglar och privatpersoner. För att förbättra möjligheten för entreprenörer i hela landet att locka till sig riskkapital spelar statliga aktörer en viktig roll. Bland annat Riksrevisionen har tidigare noterat att en relativt stor del av det offentliga riskkapitalet investeras i de delar av riskkapitalmarknaden där de privata aktörerna är mest verksamma och i företag som kommit en bra bit i sin utveckling. Statligt kapital bör snarare vara riktat mot regioner där privata aktörer är mindre verksamma. Centerpartiets grundinställning är att det statliga riskkapitalet ska ha en marknadskompletterande roll och hantera marknadsmisslyckanden. Stegvis har finansiering från statliga aktörer på flera områden dragit sig undan från landsbygden. Nedläggningen av Inlandsinnovation och bildandet av statens riskkapitalbolag Saminvest har hittills inneburit en koncentration av statliga investeringar i storstadsområden. Redan vintern 2014 meddelade SBAB att man avsåg att försämra servicen till och villkoren för företagskunder och bostadsrättsföreningar utanför de tre storstadsregionerna samt vissa högskole- och tillväxtorter.

Regelverket kring kapitalförsörjning behöver också stärka förutsättningarna för privat och offentligt kapital att samverka. Detta ska förenas med tillsyn och kontroll, men behovet av riskvilligt kapital i hela landet motiverar en moderniserad lagstiftning.

För att modernisera och effektivisera det offentliga riskkapitalet bör fond-i-fondlösningar användas, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. De statliga fondernas inriktning bör också främst inriktas på tidiga utvecklingsfaser för att undvika undanträngning av privat kapital.

Kreditgarantier för lån till små och medelstora företag är ett effektivt sätt att allokera kapital till företag där staten står som garant men där kreditinstitut, framförallt banker, gör en sedvanlig prövning av företagets förutsättningar. Informationsasymmetrier är en huvudorsak till varför banker i mindre utsträckning lånar ut till småföretag. Det är bland annat svårare att räkna på risk och här kan kreditgarantier spela en viktig roll genom att delvis flytta risken. Under pandemin har riksdagen fattat beslut om kreditgarantier till en omfattning av 100 miljarder kronor. Detta är inte vanligt förekommande i Sverige men i andra EU-länder används systemet i större utsträckning. Detta gäller dels EU-program – här har relativt BNP såväl Finland som de baltiska staterna i mycket högre utsträckning än Sverige valt att delta i Europeiska investeringsfondens garanti-facilitet. Det gäller dels nationella kreditgaranti-program där olika nationella system har funnits på plats i merparten av EU-länderna under många år.

För att öka möjligheterna för fler företag över hela landet att kunna öka sitt kapital skulle nya strukturer för statligt riskkapital och kreditgarantier kunna spela en viktig roll.

Förutsättningarna att få fram kapital för investeringar och nya affärsidéer är alltför ofta bristfälliga. Det är nödvändigt att hela landet har tillgång till såväl privat lånekapital som det offentliga riskkapitalet. Lokala banker och andra investerare spelar redan en avgörande roll. Men mer behöver göras om företags och människors fulla potential ska komma till sin rätt. I Norge har man infört så kallade sparbanksbevis för att möjliggöra bredare utlåning för sparbankerna och Sverige behöver sträva i den riktningen, där ett viktigt steg är en moderniserad sparbankslag. Skälet för detta är att sparbanker som inte väljer att bli aktiebolag saknar reella möjligheter att stärka kapitalbasen. Den befintliga sparbankslagen förhindrar nämligen sparbankerna att ta in externt kapital. Genom bättre tillgång till externt kapital kan sparbankerna växla upp sin verksamhet för att bidra till att stärka företagande och jobb på Sveriges landsbygder. En modernisering av spelreglerna skulle också kunna innebära verk samma sparbanker i fler delar av Sverige. Regelverket behöver möjliggöra fler aktörer i hela landet.

Offentlig upphandling stänger ofta ute småföretag, som bara utgör en tiondel av de som bjuder på offentliga upphandlingar. Offentlig upphandling bör därför småföretags-säkras, genom att krav ställs på att mindre omfattande upphandlingar utformas så att även dessa kan delta. Syftet med upphandlingarna bör i första hand vara att värna skattebetalarnas intressen.

Den kooperativa företagsformen är idag spridd till de flesta branscher. De är konkurrenskraftiga föreningar som inte sällan drivs av människor som inte annars startar företag men är villiga att göra det tillsammans med andra. Det moderna kooperativet kan lika gärna bestå av it-konsulter som utbildningsverksamhet, i glesbygd och i staden. I vissa länder är Kooperationen en naturlig del av näringslivsstrukturen, exempelvis i Tyskland med sina 1 100 lokala kooperativa banker. Även om Kooperationen i Sverige alltid varit stark har den inte alltid varit ett lika naturligt val av associationsform som andra. Dock finns massor av företag, både stora och små, inom svensk Kooperation. Det finns dels konsumentkooperationer som OK och dels producentkooperationer som t.ex. Lantmännen och samägda Södra Skogsägarna, som är väldigt framgångsrika. De 100 största medlemsägda och ömsesidigt ägda bolagen i Sverige omsätter tillsammans 400 miljarder kronor per år och har över 100 000 anställda. Det ger en bild av hur stor och viktig Kooperationen är. Kooperationen har historiskt sett varit starkt värderingsgrundad genom tiderna. När hållbarhet och delningsekonomi gör ett allt starkare avtryck i samhället gäller det fortsatt att tydliggöra Kooperationens kraft så att fler förstår fördelarna med att äga tillsammans.

Näringspolitiken behöver i större utsträckning främja värderingsstyrda företag som kombinerar återinvestering och långsiktighet. Kooperationen är en viktig del av och för vårt samhälle. Att kunna dela arbete och ansvar med andra – det är kärnan i de kooperativa värderingarna. Villkor och regler för företag ska vara generella men den kooperativa företagsformen saknar en del av de förutsättningar som resterande näringsliv har. Kooperativa företag i Sverige, inte minst nystartade, behöver tillgång till investeringskapital. Lagstiftningen för ekonomiska föreningar behöver ses över. Näringspolitiska satsningar kring råd och stöd för den kooperativa företagsformen behöver utvecklas. Samtidigt är det viktigt att utbildning kring olika företagsformer även lyfter Kooperationen.

När coronapandemin svepte in över Sverige utgjordes en av de första större krisåtgärderna av möjligheten för företag till omfattande skatteanstånd. Detta var en avgörande del i att bidra till likviditetsförstärkningar ute i företagen. Det behöver finnas en tydlighet med regelverk för hur återbetalning ska ske. Det är en omöjlighet för många företag att betala tillbaka hela anståndet i en klumpsumma. Även om det skulle finnas möjlighet skulle det för de allra flesta utgöra en enorm likviditetsansträngning i ett läge när det är dags för återstart efter pandemin. Risken är uppenbar att ett stupstocks-scenario skulle medföra en konkursvåg av i grunden livskraftiga företag. Reglerna för återbetalning av skatteanstånd skiljer sig också åt mellan olika EU-länder. Olika villkor kan utgöra en risk för sämre konkurrensvillkor för svenska företag. Centerpartiet vill därför att regeringen återkommer med förslag på hur avbetalning, där det är aktuellt, ska gå till samt att det utformas på ett sätt som säkerställer likvärdiga villkor med andra EU-länder.

Kvinnors företagande

Ekonomisk makt och ett ökat ägande är centrala delar i arbetet för ett mer jämställt samhälle. Historiskt har kvinnodominerade branscher hämmats av offentliga monopol och detaljregleringar. Dessa branscher har nu öppnats för företagande och konkurrens. Det har gett kvinnor mer egenmakt och bidragit till den kraftiga ökningen av antalet kvinnliga företagare och vd:ar. Kvinnors möjlighet att starta och driva företag behöver stärkas ytterligare.

Bilden av kvinnor och män som företagare skiljer sig mycket åt. Kvinnor beskrivs i regel både som mindre risktagande och mindre framgångsrika än män. Kvinnor som driver företag anses vara försiktiga och män anses våga satsa. Självklart påverkar det finansieringsbedömning av vad som är finansieringsbart och vad som har potential att lyckas. Detta är en av orsakerna till att färre kvinnor än män väljer att bli entreprenörer. Trenden är en del av en större problembild där samhällets syn på vad män och kvinnor är lämpade för att klara av skiljer sig åt. För att vända denna bild behövs åtgärder på flera områden och inom flera olika åldrar. Vetskapen och kunskapen om entreprenörskap som en karriärmöjlighet behöver ökas längre ner i åldrarna, och stimuleras hos äldre generationer. Vi föreslår därför en helhetssyn i frågan med insatser genom flera faser i människors liv: för unga, för kvinnor inom vården och för invandrade kvinnor. Det är viktigt att den offentliga företagspolitiken i sig inte bidrar till att förstärka den manliga dominans som redan finns i näringslivet. Berörda myndigheter – såsom Vinnova, Almi och Tillväxtverket – måste ges tydliga och mätbara mål. Målet ska vara att alla statliga medel för företagande ska fördelas jämställt. Många av de nätverk som finns idag riktar sig till anställda chefer på företag, och det saknas bra nätverk som stöttar företagare. Därför behöver frågan genomlysas för att möjliggöra förutsättningarna till nya nätverk för kvinnors företagande. Förutom detta vill vi återinrätta resurscentrum för kvinnor, Winnet.

Pengar är makt. Vare sig det gäller aktier, bolag, fastigheter, mark och skog ligger kvinnors ägande på efterkälken. När det gäller mark i Sverige äger män långt mer än dubbelt så mycket som kvinnor. På bolagssidan är skillnaderna ännu större. Knappt 30 procent av alla företagare är kvinnor – däremot har bara en fjärdedel av bolagen en kvinna som verklig huvudman. Utöver inkomst av tjänst blir det allt viktigare att äga och låta sitt kapital växa som en del av inkomsten och inte minst ur ett livsinkomst-

perspektiv. Kvinnor äger mindre än män. Till exempel ägs 14 procent av svenska fastigheter av kvinnor, 15 procent av marken ägs av kvinnor. 30 procent av Sveriges cirka 370 000 företag ägs av kvinnor och fyra procent av det totala aktievärdet privatägs av kvinnor. Det ojämställda ägandet är ett strukturellt och ekonomiskt jämställdhetsproblem. Orsakerna till skevheten är flera. Omedvetna attityder och fördomar är ett skäl till att kvinnor har svårare att få kapital till sitt företagande. Det är bara några skäl. Kvinnor har mindre resurser för privata investeringar. Det ojusterade lönegapet mellan kvinnor och män ligger i dag på runt elva procent. Tyvärr är fakta och statistik kring kvinnors företagande, kvinnors ledning av företag och kvinnors ägande av företag bristfällig. Det leder till ett osynliggörande som måste förändras. Ska förutsättningarna för kvinnors företagande, ledning och ägande förbättras, då är bättre fakta ett måste.

För många kvinnor som kommer hit från andra länder så kan företagande vara den enda möjligheten till att få ett jobb. Många kvinnor kan inte de uppbyggda systemen som finns för att stödja kvinnors företagande och behöver extra stöd och hjälp. Därför behövs en särskild satsning på kvinnor med utländsk bakgrund för att de lättare ska kunna välja företagande som ett sätt att få ett jobb.

Största hindren för de flesta nyanlända som vill starta företag är kontakter med finansärer och kapitalanskaffning. De nya svenskarna har helt enkelt inte samma förutsättningar. Att då vara kvinna och samtidigt invandrare i Sverige minskar med andra ord chansen att få finansiering betydligt.

Ungt företagande

Många barn och ungdomar har ingen familjemedlem eller bekant som driver eget företag. Därför minskar möjligheten att de själva hittar inspiration och intresse för företagande. Vi tycker att alla barn och ungdomar ska få en chans att lära sig vad entreprenörskap och företagsamhet innebär, och därför vill vi att alla elever i grundskolan ska få ta del av information och chansen att pröva Ung Företagsamhet. Forskning visar att det är 80 procent större chans att kvinnor som deltagit i Ung Företagsamhet startar ett aktiebolag än kvinnor utan den bakgrunden.

I gymnasiet bör fler elever få möjlighet att arbeta med sin egen företagsamhet genom att kursen entreprenörskap tillgängliggörs för fler gymnasieprogram än vad som är fallet idag. Kursen entreprenörskap bör även bli meriterande för högre studier, något som i dag endast kurser inom språk och matematik är. Därför föreslår vi att organisationer som Ung Företagsamhet får ytterligare resurser för att utveckla entreprenörskap i skolan. Satsningen är en generell satsning för ungdomar men som baserat på tidigare forskning kommer ge resultat särskilt för tjejer.

Frihandel och EU

Sverige är ett exportberoende land vars välstånd byggs av fria människor som verkar på en fri och öppen marknad. Samhällen och ekonomier mår bäst om de är jämställda och får influenser utifrån, eftersom det är när människor och kulturer möts som innovation och dynamik uppstår. Det är därför en självklarhet att grunda vår ekonomiska politik på öppenhet och nyfikenhet gentemot omvärlden.

Centerpartiet kommer fortsatt verka för att svenska företag ska kunna delta i globala samarbeten och värdekedjor, och för att Sverige även i framtiden ska ha en öppen och

liberal arbetskraftsinvandring. Vi kommer på alla nivåer att fortsätta slåss för rivna gränshinder, lägre tullar och ökad integration.

Handel är en viktig faktor för att vi ska kunna tillverka all den miljöteknik som krävs för den gröna omställningen. Samtidigt skapar handelsavtal gemensamma standarder, vilket gör att företag runt om i världen i många fall behöver stärka sitt miljöarbete för att få sälja sina produkter på den europeiska marknaden. För att möjliggöra den gröna omställningen behöver därför EU:s roll i världen stärkas och vi måste teckna fler moderna och hållbara frihandelsavtal. Ett viktigt steg i det är att få till stånd ett långtgående frihandelsavtal mellan EU och USA. Samtidigt behöver WTO reformeras för att nya globala handelsavtal återigen ska kunna tecknas. Ett globalt avtal om sänkta och borttagna tullar på miljö- och klimatteknik behöver vara högsta prioritet för ett reformerat WTO. Som ett första led bör EU gå före och ta bort importtullar på miljö- och klimatteknik.

De svenska företagens hemmamarknad är den europeiska marknaden. Handelsutbytet har gjort och gör Sverige och Europa rikare. Därför ser vi med oro på att vissa vill sätta upp hinder inom, in till och ut från den inre marknaden – vi vill tvärtom fortsätta att fördjupa den inre marknaden. Framför allt tjänster och digitala produkter behöver bli lika lätt att handla över gränserna som det är att beställa en vara från Tyskland eller Italien. Ett viktigt steg för en mer integrerad tjänstemarknad är att förbättra möjligheterna för människor att temporärt jobba och ta uppdrag i olika EU-länder.

Sommaren 2020 enades EU om sin nya långtidsbudget och den återhämtningsfond som är ett direkt resultat av coronapandemin. Resultatet blev inte som Centerpartiet önskade och inte heller som Sverige önskade, men det är positivt att en överenskommelse och kompromiss kunde nås mellan 27 medlemsländer med väldigt olika ingångar och förutsättningar.

Det är välkommet och viktigt att resurserna i återhämtningsfonden blir tydligt kopplade till de länder som drabbas särskilt hårt av pandemin och att de kommer med krav på ekonomiska och politiska reformer. Det har varit avgörande för Centerpartiet att medlen ska vara tätt länkade till länders respekt för rättsstatens principer, det vill säga åtföljas av en strikt konditionalitet under vilken ett land kan bli av med sina EU-medel om principerna inte följs. Det är av stor vikt att nu följa upp och driva på för att dessa krav ska efterlevas och vara verkningsfulla.

EU är världens största integrerade marknad. Den ökade rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital som EU möjliggjort har bidragit till tillväxt och jobbskapande, inte minst i Sverige. EU och dess medlemsländer står dock inför stora utmaningar. Redan innan covid-19-pandemin och dess ekonomiska konsekvenser brottades många medlemsländer med svaga statsfinanser, hög arbetslöshet och låg tillväxt. Dessa länder behöver ta krafttag för att sanera sina offentliga finanser och reformera såväl sina arbetsmarknader som sin byråkrati. För att säkerställa unionens långsiktiga överlevnad krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: samarbete, handel och öppenhet. Att koordineringen och samarbetet inom EU brast under pandemin är uppenbart för alla. Men stegvis har EU-samarbetet visat att det fungerar även under kristid. Fortsatt finns dock en risk för ökad nationell egoism.

Centerpartiet vill öppna den inre marknaden ytterligare. Särskilt gäller det inrättandet av en digital inre marknad, med stark nätneutralitet. EU måste också öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för upprättandet av fler globala frihandelsavtal.

En stor del av det vi producerar i vårt land går på export och bidrar på så sätt mycket till vår egen ekonomi. Detta är en utmaning men också en möjlighet för svensk livsmedelsproduktion. Den svenska kvaliteten och det goda svenska djurskyddet har spridit sig över världen och vi kan i dag se hur efterfrågan från exempelvis Asien ökar stort. Samtidigt är det viktigt att Sverige och EU i tecknande av frihandelsavtal inte gör avkall på våra höga krav inom områden såsom miljö, livsmedel, antibiotika, djurhållning, hälsa och konsumentskydd.

EU är en viktig exportmarknad och att Sverige är en del av den inre marknaden är av stor betydelse för såväl stora som små företag. För stora företag är ofta steget ut på den internationella marknaden litet. För små företag kan det vara betydligt svårare. Därför behövs en tydlig strategi till stöd för små och medelstora företags möjligheter att exportera till EU:s inre marknad.

Den svenska exportstrategin kommer att bli oerhört viktig när företagen återigen kan återgå till mer normala handelsmönster. De allra minsta företagen och särskilt de som kanske inte vågat sig ut på exportmarknaden tidigare behöver få det stöd som behövs. Så kan hela näringslivet och hela landet bidra till att stärka ekonomin efter krisen. Den exportinfrastruktur som finns måste vara intakt efter krisen, där inte minst exportkreditmyndigheter och Business Sweden kommer spela en viktig roll. När affärerna skjuter fart måste svenska företag stå i startgroparna för affärer. Exportstrategin är ett av flera viktiga verktyg för detta. De regionala kontor som upprättats är viktiga för att främja exportmöjligheterna för företag i hela landet.

Åtgärder som länder vidtagit för att bekämpa coronaviruset har påverkat Sveriges utrikeshandel och skulle i förlängningen kunna påverka hur länder handlar med varandra. De åtgärder som länder tagit till för att bekämpa spridningen har påverkat resandet, produktionen och logistikkedjorna, vilket i sin tur har effekter på hela den globala ekonomin. Dagens produktionskedjor som sträcker sig över flera landsgränser är känsliga när det blir störningar i någon del av kedjan. Det är ännu oklart vilka konsekvenser coronapandemin kommer att få för handelsmönstren i stort. Tillgång till snabbt bredband och pålitlig telefoni i hela landet är av stor betydelse för företagens utveckling och möjligheter att dra nytta av digitaliseringens potential. Handelskrig mellan länder, som tyvärr blivit vanligare på senare år, har inneburit högre tullar och andra handelshinder, vilket skulle kunna leda till kortare kedjor och mer geografisk utspridd produktion.

Det är viktigt att inse att coronapandemin och kriget i Ukraina med största sannolikhet inte är de sista kriser som Europa kommer att ställas inför, och framtida hot och utmaningar kan likväl drabba enskilda länder som EU i sin helhet. Därför menar Centerpartiet att vi redan idag måste börja rusta EU för att möta nya kriser och konflikter, och att det i vissa fall kan innebära en breddning av de uppgifter som unionen har idag. På en rad områden är fördjupad samverkan inte bara önskvärd utan också nödvändig och vi vill se att Sverige driver på övriga medlemsstater att bidra till detta. Till dessa områden hör bland annat EU:s inre marknad och fria rörlighet för personer och varor, och i framtida kriser liksom i den nuvarande är det av stor vikt att gränshinder används ytterst restriktivt och endast under korta perioder. För att upprätthålla en stark resiliens och motståndskraft är det nödvändigt att varor och förnödenheter tillåts passera nationella gränser. Detta är särskilt viktigt för länder med en exportberoende ekonomi, såsom Sverige.

Decentraliserade, stärkta och mer effektiva myndigheter

Myndigheter och kommuner lägger allt mer och allt bättre information och service på internet. Telefonkundtjänsten byggs ut. Servicekontoren ska byggas ut och inga nya myndigheter ska lokaliseras i Stockholm under mandatperioden. Det är bra. Men drygt 1 miljon människor använder inte internet. Och för många av våra problem och frågor behöver vi träffa en kunnig person. Värde av att få träffa en tjänsteman, öga mot öga i ett personligt möte, kan inte nog betonas. Ingen ska "falla mellan stolarna". Därför ska myndigheterna samarbeta, både om service i enkla fall och om omfattande insatser. Det är lätt att se att framför allt de mindre kommunerna, de mindre orterna och landsbygden har fått sämre tillgång till offentlig service. Detta står inte i motsats till en fortsatt utbyggd e-förvaltning.

De stora framsteg som genomförts på detta område måste följas av en fortsatt utveckling för att skapa en snabbare förvaltning med lägre kostnader för medborgare, företag och den offentliga sektorn. Nu måste myndigheternas uppgifter decentraliseras i högre utsträckning. Förutom de positiva effektiviseringsvinster en decentralisering kan uppnå innebär det en ökad offentlig service i hela landet.

Omsorg om skattebetalarnas pengar är grunden för en ansvarsfull ekonomisk politik. Lagstiftare ska alltid vrida och vända på varje skattekrona och se till att den används så effektivt som möjligt. Vi kan konstatera att utgifterna för de statliga myndigheterna under senare år skenat iväg. Något som till stor del beror på ökade lokalkostnader. Samtidigt ser vi att flera myndigheter väljer dyrare lokalalternativ. En rimlig utgångspunkt är att myndigheternas lokalisering bör spegla befolkningens. I många andra tjänstebranscher med liknande profil på sina anställda är kontor belagda utanför storstäderna av kostnadsskäl.

I näringslivet är det en självklarhet att en styrelse leder företaget framåt. Forskning visar att företag som har mer diversifierade styrelser uppnår bättre resultat. I Sverige är det en liten andel av myndigheterna som leds av en styrelse. Faktum är att enrådsmyndigheter är klart dominerande. En diversifierad styrelse som består av individer med vitt skilda bakgrunder, erfarenheter och kompetenser leder oundvikligen till att frågor som rör verksamhetsutveckling belyses i bredare perspektiv. Att en ensam myndighetschef (generaldirektören) leder mer än hälften av Sveriges myndigheter innebär att verksamhetsutvecklingen till stor del styrs efter generaldirektörens vision och planer. Givetvis med beaktande av de lagar, regler, förordningar och regleringsbrev som myndigheten lyder under. En styrelse har en viktig roll att spela i att avlasta generaldirektören, som då kan fokusera mer på det operativa arbetet. Styrelsen kan fokusera på att leda det långsiktiga utvecklings- och planeringsarbetet. Därför bör huvudregeln vara att varje statlig förvaltningsmyndighet (exklusive nämndmyndigheter) leds av en styrelse. Regering och riksdag har tydligt sagt att man vill att myndigheternas verksamhet decentraliseras. En styrelse har då uppdraget att fokusera på det långsiktiga arbetet med att planera för och genomföra de beslut som riksdagen har fattat samtidigt som generaldirektören kan fokusera på att operativt genomföra decentraliseringen.

Det offentligas uppdrag och storlek samt statliga bolag

Centerpartiet anser att statens uppgift normalt bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet och företagen, inte att äga och driva bolag. Det finns ändå skäl till att staten äger vissa bolag, till exempel där bolagen har ett tydligt samhällsuppdrag.

De statliga bolagen bör drivas hållbart och ansvarsfullt med en långsiktig agenda. Det kan finnas skäl att göra en översyn av den statliga bolagsportföljen om utvecklade samhällsuppdrag. Därtill finns det inget självändamål att staten agerar på redan väl fungerande marknader såsom bank-, fastighets- eller flygmarknaden. På sikt bör staten kvarstå som ägare endast då tungt vägande skäl talar för detta, exempelvis när det finns ett angeläget samhällsuppdrag som svårigen kan hanteras på annat sätt samt är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktigt. Eventuella försäljningar ska genomföras vid en tidpunkt då det utifrån en samlad bedömning kan antas ge det mest affärsmässiga utfallet. Försäljningsintäkter bör användas för att minska statskulden eller till exempel för att investera i svensk infrastruktur.

Den enskilda människan utgör samhällets minsta och viktigaste byggsten. Det offentliga ska därför utformas för att lyfta och hjälpa den enskilda. Det är viktigt att påpeka att det offentliga inte är samhället, eftersom samhället är så mycket större.

I dag gäller dock inte alltid detta, utan människor drabbas i alltför stor utsträckning av stelbenta offentliga system. Myndigheter och kommuner behöver därför i högre grad samverka för att ge den enskilda bästa möjliga service. Människor ska ha valfrihet och kvalitet i välfärden i alla kommuner, och i hela Sverige ska det vara möjligt för personal eller företag att utmana det offentliga om drift av olika verksamheter, vilket även har den positiva effekten att det ökar möjligheten till karriär och företagande för kvinnor (som fortfarande utgör den större gruppen) inom offentlig sektor.

I dag gör det offentliga alltför mycket som inte ingår i dess kärnuppgifter. Det offentliga ska utforma spelregler och se till att dessa efterlevs. Mer av det offentligas kraft och resurser behöver läggas på att garantera människors och företags trygghet, beivra brott och fusk samt motverka att oseriösa aktörer utnyttjar regler och system, och mindre kraft på att konkurrera med näringslivet.

Det offentliga ägandet och åtagandet bör minska. Ett tydligt sådant exempel är den uppsjö offentligt ägda bolag som konkurrerar med det privata näringslivet inom områden som inte tillhör kommunernas huvudsakliga verksamhet. Offentliga utförare ska som regel inte agera på den konkurrensutsatta marknaden och bidra till osunda konkurrensvillkor. För att motverka detta behöver konkurrenslagstiftningen skärpas och Konkurrensverket bör ha som en prioriterad uppgift att utreda fall där offentliga aktörer konkurrerar mot privata företag. Vidare bör både staten och kommuner göra genomlysningar av sina bolagsportföljer och avyttra hela eller delar av bolag som med fördel kan bedrivas av andra aktörer.

Välfärdsfusket uppskattas i dag till mångmiljardbelopp. Att kriminella personer skor sig på det som ska gå till de mest utsatta i samhället är inget annat än förkastligt. Myndigheterna behöver ha bättre verktyg för att förhindra och beivra den här typen av brottslighet, och polisen behöver avlastas för att kunna koncentrera sig på annan brottslighet. Det bör därför utredas om Försäkringskassan ska ta över ansvaret från polis och åklagare att utreda brott mot våra gemensamma försäkringssystem, likt Skatteverket som i dag har ansvar att utreda skattebrottslighet. Samtidigt behöver sekretessbestämmelser inom och mellan myndigheter ses över och uppdateras för en effektivare brottsbekämpning.

En stark och oberoende forskning

För att skapa fler jobb behövs både ett gott företagsklimat och en stark forskning och utveckling från både näringsliv och det offentliga. En omfattande och oberoende akademi

med fri grundforskning av hög kvalitet, goda testbäddar för modern teknik och stora investeringar i FoU från näringslivet är nödvändiga för att Sverige långsiktigt ska ha en hög och hållbar ekonomisk tillväxt där nya innovationer och företagsidéer kan växa fram. Sverige är ett av de länder i världen med flest patent per capita. Tyvärr är vi inte lika duktiga på att kommersialisera och få till stånd investeringar i alla patent och innovativa produkter. Förbättrad kommersialisering skulle betyda mycket för svenskt näringsliv genom att vi behåller mer av värdet som skapas från innovationer i Sverige och vi kommer högre upp i värdekedjan. Det innebär att fler företag ser dagens ljus, jobb skapas och nya smarta produkter och tjänster kommer ut på marknaden.

Villkoren för forskning, utveckling och kommersialisering behöver därför förbättras i Sverige. För att all den fantastiska verksamhet som genomförs på svenska universitet och högskolor ska få fullt genomslag och bidra till innovationer, företag och välbefinnande behövs också mer samverkan. Det handlar om att stärka samverkan om grundutbildningen och forskningen mellan lärosäten och med näringslivet, men också genom delade professorer mellan lärosäten och näringslivet.

Redan i dag satsar näringslivet stora summor på forskning och utveckling, men de samlade forskningsanslagen behöver kraftigt öka, genom ett handslag där såväl näringslivet som det offentliga ökar sina satsningar.

Vi vill stärka forskningsinstituten och inkubatorerna, då de har en viktig roll i att knyta ihop akademi, grundforskning och näringsliv genom att erbjuda mötesplatser och testbäddar/demonstrationsanläggningar som är viktiga för framgångar i innovationsprocessen och för framgångsrik kommersialisering. Vi vill också se en utvärdering av det så kallade lärarundantaget, som gör att många forskningsresultat aldrig blir kommersialiserade, för att se om det är det bästa sättet att tillvarata de innovationer och uppfinningar som sker på svenska lärosäten

Ett Sverige i digital framkant

Trots en stor digital mognad hos befolkningen kommer Sverige absolut sist i OECD:s granskning av hur digitaliserad och datadriven den offentliga sektorn är. Den svenska självbilden av att vi ligger långt fram speglar inte alls prestationen från myndighetsverige. I en allt mer datadriven värld där AI och digitalisering driver utvecklingen, även i det offentliga, kommer Sverige obönhörligen att halka efter om inte något drastiskt görs. Det är också ofrånkomligt att den som är bäst på AI kommer utöka sitt försprång eftersom lyckade AI-processer leder till ännu bättre AI-processer. Att således ligga efter kommer att kosta Sverige mycket. Samtidigt är det viktigt att teknologiska framsteg inom AI sker med respekt för den personliga integriteten. Det finns ett antal principer som måste genomsyra den offentliga sektorn och som kan vända utvecklingen:

- Alla offentliga handlingar ska finnas tillgängliga som öppen data om det inte finns särskilda skäl ur exempelvis integritets- eller säkerhetsperspektiv.
- Data som det offentliga samlar in, som inte innehåller personuppgifter eller är integritetskänsliga för enskilda medborgare, ska finnas fritt tillgänglig.
- Fler offentliga upphandlingar bör ske med öppen källkod för att kunna vidareutvecklas och integreras med andra fristående tjänster.
- Teknikbolag måste, precis som andra företag, få en gott bemötande och stöttning när det kommer till att testa tekniker. Regelverken måste vara tillåtande och uppmuntra till innovation och utveckling.

Vissa åtgärder kan komma med en initialt högre kostnad, som att upphandla med öppen källkod. Den kostnaden tas dock snabbt i kapp när olika utvecklare kan bygga på varandras arbete snarare än att låsa in det offentliga i låsta system. Exempelvis kan en skolplattform med öppen källkod byggas vidare på av olika entreprenörer som kan hitta nya gränssnitt och tjänster. Medborgare som flyttar mellan kommuner kan få med sig sin data och känna igen sig som användare när staten står för en grundläggande digital infrastruktur i hela landet.

I OECD:s rekommendationer till Sverige är det tydligt att det saknas ett ledarskap för digitalisering. Digg – Myndigheten för digital förvaltning – behöver få större befogenheter, exempelvis genom föreskriftsrätt och med stor möjlighet att granska andra offentliga institutioners arbete och komma med råd, hjälp och rekommendationer.

Sverige har fantastiska förutsättningar med en tekniskmogen befolkning, stora mängder registerdata och en kultur som är konsensusdriven. Under coronapandemin har också stora delar av svenskt arbetsliv tagit kraftiga kliv framåt i digitaliseringen. De förutsättningarna kan användas för AI-stöd i allt från snabbare myndighetsadministration till hållbarhetsarbete.

I takt med den digitala utvecklingen behöver också de brottsbekämpande myndigheterna hänga med i utvecklingen. Anmälningar måste förenklas, ett it-brottscentrum upprättas och bankerna måste bli bättre på att flagga för utlandsbetalningar som kan tyda på phishingbrott, där användare luras att lämna ifrån sig lösenord eller bankuppgifter. Konsumenterna behöver dessutom skyddas med garantier på viktiga säkerhetsuppdateringar vid köp av digitala produkter. Sverige kommer aldrig kunna konkurrera med USA och Kina i datorkraft och utveckling. Däremot kan vi ligga i framkant med användandet och implementeringen av befintlig spjutspetsteknik. Det kommer ge stora möjligheter för människor och samtidigt frigöra resurser till det offentliga.

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Rickard Nordin (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Martin Ådahl (C)

Alireza Akhondi (C)

Ulrika Heie (C)

Stina Larsson (C)

Helena Lindahl (C)

Daniel Bäckström (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)